

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 20. De Thomæ Fildii vita & morte.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

consecratos. Eos ad Exhomologesim cogere initiatos, ut scientiâ peccatorum abuterentur. Exorcilatum salem, in Baptismis adhiberi solitum, certum venenum esse, quo citius ocyus infantium & adultorum corpora maectarentur. Oleum & Christina fœditatibus tantummodò creandis inservire. Malitiosè pluralitatem uxorum ab Christianis Sacrificiis prohiberi, ne scilicet Indi, multiplicatâ prole prævalentes, Hispanis negotium facefferent. Proinde se, pro potestate, quâ valebat, omnibus præcipere, ne impostero unâ contenti uxore viverent; sed quascumque adipisci possent, domialerent. *Vivite, aiebat, & bibite antiquo ritu, inter choreas & ebrietatum hilaria, Majorum nostrorum memoriam celebrantes. Divorum imagines ne colite, sed me unum pro vestro Numine habetote. Si secus facitis, in bufones & ranas transformatos Parana devorandos vos tradam.* Minacibus & sacrilegis dictis laiciva facta addebat: nam septem pellicibus in ordinariam libidinem assumptis, quascumque alias optabat, pro libitu diminuebat. Igitur exemplo & verbo nocens, brevissimo tempore ita Itatinenses pervertit, ut alius populus, quàm antea erat, crederetur. Nam pro obsequio Sacerdotibus debito, nihil nisi protervitates audiebantur. Sacramentorum frequentationi successerant avita vitia, ad eò jam publica, ut palàm totius oppidi rebellio timeretur. Joannes Gamarra Franciscanus, vir linguæ Barbaricæ & tractandorum Indorum peritissimus, Itatinensibus tum præerat, qui in causas subitæ mutationis inquirens, cum nihil diu extorquere potuisset, tandem hoc fermè modo indicium à puero accepit: nam dum puellulum in paucis gratiosum ad se ventitantem, ut sit, interrogasset, num se amaret, respondit puer, *Te quidem, ô Pater, amo, sed in oppido occultè versatur Ioannes Quaracius, quem supra te diligo.* Notum erat Quaracii nomen: quare, hoc indicio accepto, non dubitavit inde malum procedere. Sed dum ferventiùs, quàm decebat, in eo negotio se gerit, Quaracius clam fugiens, adverso Paranâ in Maracanaim, perfidorum hominum olim receptaculum, cum pellicibus se intulit: exinde aliquoties prorumpens, sparso ubique veneno, nostros Neophytos inficiebat; navigabatque usque ad superiora Paranæ loca, Ethnicorum pagos, ne se ad Fidem reducerent, solitis artibus avertens. Rochus Gonsalvius animadversâ etiam Neophytorum nostrorum mutatione, & serpentis mali causæ penitus ignarus, ubi Gamarrae litteras de Quaracii fuga recepit, assumptâ fidelissimorum Neophytorum catervâ, summâ celeritate ad Maracanaim se confert, quò antequam perveniret, notis se veterator arundinetorum latebris absconderat, nullâ arte eruendus, nisi eum una è pellicibus, adnente Gonsalvio, prodidisset. Repertum Neophyti vinculis onerant, & per Itatinense oppidum circumductum ad Assumptionis urbem, secundo Paranâ, adversoque Paraquario, deducunt, ubi sententiâ Magistratus laqueo vitam finiens, ingenti periculo totum Paranam Urvaicamque liberavit.

ASSUMPTIONIS urbs funus nobis offert Thomæ Fildii, ideo non omittendi, quòd unus è tribus primis Sociis fuerit, qui Societatem in Paraquariam invexere. Limoricum Hybernæ urbem pro patriâ, pro patre medicum Catholicum habuit. Adolescens vitandæ hæreseos, & studiorum ergò, in Belgium, inde Romanam concessit, ubi ab Everardo Mercuriano in Societatem admissus ita se gessit, ut adhuc tyro primo ambitu Brasiliam Provinciam indeptus sit. Româ pedes stipem flagitando Ullissiponem perrexit. In Brasiliâ, Josephi Anchietae itinerum comes & miraculorum admirator fuit: ab quo in Tucumaniam navigare iussus, in Argentei fluminis ostio ab hæreticis Anglis captus pares cum sociis infestationes, suo tempore à me relatas, perpeffus est. Hic addam, piratas illos Anglos, & aliquot Hybernos, eo nomine in Fildium nostrum procaciores fuisse, quòd dicerent eum ob professionem Jesuiticam, & propagandæ Catholicæ Romanæque Fidei studium, popularium suorum dedecus esse, parumque abfuit quin ob id maectaretur. Divinâ ope servatus, in Tucumaniam primùm, tum in Paraquariam se conferens, baptismatis multis Barbarorum millibus, ea patravit, quæ distinctè suis temporibus denarravi. Virtutes ejus fuere Virginitas ad eò integra, ut animæ suæ moderatoribus ingenuo candore in ultima senectute dicere soleret, tam se purum esse, quàm fuisset cum è ventre

Fugit.

capitur.

Laqueo vitam finit.

CAPUT
XIX.
De Thomæ
Fildii vita &
morte.

Thomas Fildius
Josephum
Anchietae
comitatur.

Ab hæreticis
capitur.

Vexatur.

Virginitatem
servat.

matris

Animi demissionem colit,

Et abstinentiam.

Divus Ignatius multis salutaris.

CAPUT

XX.
Apud Tucutienfes in Goasenâ Sancti Iosephi oppidum conditur.

Divi Raphaëlis beneficium singulare.

Ducenta familiae reducuntur.

Quindecim Ethnicorum pagi conciliantur.

Simon Maçeta commendatur.

CAPUT

XXI.
De Itinere ab Antonio Ruisio aperto, & D. Xaverii coloniam augmēto.

matris effunderetur; zelusque animarum, religiosæ disciplinæ amor, & precandi studium. Animi verò demissionem per hoc maximè ostendit, quòd Provinciales de eo in media Barbarie versante ad altiorem gradum promovendo obliti, ne verbulo quidem questus sit, donec post quadraginta Societatis annos tria solemnia vota profiteri iuberetur. Poma, uvæ & reliqua hortorum refrigeria, ceterasque gulæ illecebras, usque ad octogesimum ætatis annum, quem lethalem habuit, gustare constanter renuit: quod quàm in torrido hoc climate laboriosum sit, ut olim Fildius noster experimento, sic jam ex præmio abundè in Cælis cognoscit. Ibidem multæ mulieres, imploratâ Divi Ignatii ope, ab periculoso partu liberatæ, & agri à noxiis rebus indemnes permanere: quibus portentis crevit apud omnes ordines erga Divum Ignatium veneratio, adeò jam publica, ut Episcopatus gubernator, nequicquam reclamante Ecclesiæ Cathedralis provifore, anathemate intentato iussit ultimum Julii diem in ejus honorem festum esse.

NICOLAUS Durando Provinciali, in eadem urbe Collegium inspicienti, Antonius Ruisius Provincie suæ rationem redditurus occurrit, & Petro Spinosâ Socio, ab Barbaris postea trucidato, auctus, Guairaniam repetiit: quò, antequam, confectis in itu & reditu trecentis leucis, appelleret, lubuit per intacta nemora sylvestres Indos indagatum ire. Sed, Socio adhuc his laboribus inassueto, post unius diei cum senticetis eluctationem, crus adeo acerbè doluit, ut ultra progredi, & iter ad relicta navigia telegere posse desperaret. Verùm Ruisius, invocato Divo Raphaële viatorum duce, cœlitus compendiosæ viæ indicium accipere meruit, cum socio crure laborante unâ horâ iter unius diei confecit. In Guairaniam redux, Tucutienfes populos cum Simone Maçeta subjugare aggressus, omnia in proclivi habuit. Tucutienfes populi erant inter vetera Guairaniæ oppida, & novam Divi Xaverii coloniam, medii. Ex qua gente nongenta circiter capita Cataldinus Laurentum traducta ante septennium Christianis addiderat. Cùm ergo magnum emolumentum speraretur, si vetera oppida cum Divi Xaverii colonia, novâ inter Tucutienfes coloniâ constructâ, connecti posset, connecti posset, ut id fieret, Antonius Ruisius adhibuit: nam præterquamquod intolerabile & tortum per Tibaxivam, vadis & scopulis impeditissimum flumen, quò ante ibatur, iter esset, non tutum erat indomitos populos à tergo relinquere. Preparatis itaque rebus omnibus ad foundationem novi oppidi necessariis, Antonius Ruisius & Simon Maçeta se dant in viam. Ibant per intactas hætenus sylvas sine itineris indicio: donec Tucutienfium Casiquii filius obviam ultrò occurreret, quo duce reliquum viæ sine via permissi, id etiam incommodi perceperunt, ut Neophyti, Sociorum comites, metu insidiarum concepto, suspicarentur ab Casiquio missum filium, ut ad se perductos Patres trucidaret. Sed postero die suspiciones evanuerunt, Casiquio obviam etiam progresso, pagumque suum ad construendum destinatum oppidum ultrò offerente. Gravior fuit Casiquii voluntas quàm locus, qui quòd in profunda valle esset, aër etiam respiracioni deficiebat. Bonâ igitur ejus veniâ commodiori in loco oppidi fundamenta posita sunt. Nec diu fuit, cùm ducentæ circiter familiæ ex circumjacentibus sylvis foundationi nomen dedere. Oppidum templumque Divo Iosepho, omni circum Barbarie plaudente, & frendente dæmone, consecratum est. Cui postmodum accessere sex vicorum incolæ; & quindecim alii pagi spem fecere eò se aggregatum iri. Simon Maçeta, solus eo in oppido relictus, ea patravit toleravitque, quæ in novis coloniarum foundationibus patravari tolerarique solent. Nec admiratione caruit, hominem unum in media barbarie tot hominibus cicurandis, erudiendis, Sacramento iniciandis, fabricandis domibus, templo erigendo, atque hujusmodi sexcentis rebus, fabis & radicibus pro omni cibo contentum, corpus variè vexantem, sine valetudinis detrimento insistere potuisse.

EX novo Divi Iosephi oppido Ruisius ad Divi Xaverii coloniam viam aperire per se conatus, ob montium arduitatem, sylvarum densitatem, & sylvestrium Barbarorum ferociam, inextricabilibus panè se difficultatibus implicuit. Post aliquot

dies